

Відгук
офіційного опонента
на дисертацію Цінь Юйхан
«Фортепіанна музика Ду Мінсіна в контексті еволюції його творчості»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
(галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»)

Одним із характерних напрямів розвитку сучасного музикознавства є зростаюча увага до біографічно-інтерпретаційних стратегій, що дозволяють осмислити творчість митця як складну проекцію його особистісного досвіду в контексті історико-культурної доби. У цьому контексті тематика дослідження, обрана Цінь Юйхан, виглядає безперечно обґрунтованою та своєчасною. Представлене дослідження вирізняється комплексністю підходу: у ньому поєднано історико-біографічну реконструкцію з жанрово-стильовим аналізом, виконавською інтерпретацією та феноменологічною рефлексією. Така методологічна синтеза корелює з актуальними векторами європейського музикознавства, зорієнтованого на багатовимірне осмислення творчої особистості. Особливої цінності дисертації надає залучення малодосліджених аспектів національної музичної культури Китаю, які авторка інтегрує у контекст глобального музикознавчого дискурсу. Таким чином, робота не лише збагачує наукове уявлення про спадщину Ду Мінсіна, але й долає існуючі лакуни у сучасній європейській науці про музику Сходу.

Цінь Юйхан пропонує системний погляд на фортепіанну творчість Ду Мінсіна, розкриваючи еволюцію його авторського стилю у взаємозв'язку з історичними подіями, професійною біографією та естетичними домінантами доби. Джерельна база дослідження є широкою та репрезентативною: в ній охоплено як музичні твори (сольні п'єси та концерти), так і численні історико-документальні матеріали.

Актуальність теми дослідження Цінь Юйхан зумовлена кількома чинниками. По-перше, надзвичайно важливо, що авторка зосереджується на аналізі фортепіанного доробку Ду Мінсіна — напряду, який досі залишався в тіні його симфонічної творчості. Це дозволяє не лише розширити уявлення про композиторську індивідуальність митця, а й по-новому прочитати його оркестровий стиль, який значною мірою формувався на основі фортепіанної фактури, де фортепіано виступає не просто інструментом, а повноцінною «творчою лабораторією» (с. 175 дис.) митця, засобом первинної фіксації ідей, тембрових уявлень та фактурних структур.

По-друге, дослідження Цінь Юйхан набуває особливої значущості в контексті сучасних міжкультурних дискурсів, що спрямовані на осмислення феноменів культурної ідентичності, транснаціонального діалогу у сфері мистецтва, а також педагогічної спадщини видатних композиторів Сходу. Як слушно зазначає авторка, фортепіанні твори Ду Мінсіна є не лише зразками високої художньої якості, а й ефективним навчальним матеріалом для

сучасної піаністичної школи, що забезпечує їхню актуальність у педагогічному вимірі.

Таким чином, тема дисертації є не лише науково обґрунтованою, а й культурно релевантною, актуальною у сучасному науковому, виконавському та педагогічному контекстах, що дозволяє оцінити дослідження як важливий внесок у розвиток сучасного музикознавства. Праця Цінь Юйхан сприяє збагаченню українського музикознавчого знання про китайське академічне мистецтво, інтегрує новий матеріал до європейської дослідницької парадигми, відкриває нові перспективи для виконавської інтерпретації та компаративного аналізу творчості композиторів Сходу і Заходу.

У дослідженні дисертанткою послідовно та аргументовано реалізовано низку завдань, що охоплюють як глибокий музикознавчий аналіз, так і методологічне осмислення проблематики в контексті широких культурно-історичних трансформацій. Кожне з окреслених завдань не лише формально задеклароване, але й глибоко розгорнуте на теоретичному та прикладному рівнях.

Наукова новизна цього дослідження має комплексний характер і проявляється як у концептуальних висновках, так і в ґрунтовному аналітичному опрацюванні музичного матеріалу. Зокрема, реконструкція життєтворчості Ду Мінсіна подана не як суто хронологічна біографія, а як структурована система, в якій розкрито вплив соціокультурного середовища на формування індивідуального стилю композитора. Такий підхід дозволив дисертантці осмислити його творчість у динаміці особистісного становлення, що повністю відповідає сучасним методологічним засадам феноменологічного та біографічного аналізу.

Одним із найбільш значущих внесків у дисертації, на думку опонента, є комплексний аналіз сольної фортепіанної творчості Ду Мінсіна та концертів для фортепіано з оркестром з урахуванням жанрово-стильової специфіки, техніко-виконавських особливостей, образної структури та історико-культурного контексту їх створення. Особливо важливою є увага до програмних кодів у пізніх творах митця, що уможлиблює прочитання музики як глибоко особистої рефлексії.

Важливим науковим аспектом роботи є залучення феноменологічного підходу до інтерпретації музики як прояву глибинної художньої свідомості, що особливо актуально для дослідження митця, чия творчість формувалась в умовах ідеологічного тиску. У цьому контексті слушною є думка дисертантки про ризик «порожнього» виконання творів Ду Мінсіна без осмислення його особистісного драматизму, що потребує глибокої інтерпретаторської роботи з боку виконавця.

Варто відзначити, що методологічний апарат дослідження характеризується високим рівнем наукової обґрунтованості, органічним поєднанням емпіричного аналізу, теоретичної рефлексії та широкого гуманітарного контексту. Такий підхід засвідчує дослідницьку зрілість авторки та її здатність до самостійного наукового осмислення складних явищ музичного мистецтва.

Структура дослідження Цінь Юйхан відзначається внутрішньою логічною послідовністю, композиційною завершеністю й науковою доцільністю, що забезпечує цілісність наукової роботи. Дисертація складається зі вступу, двох основних розділів із відповідними підрозділами – біографічного «Митець та його час: життєтворчість композитора Ду Мінсіна» (Розділ 1 дис.) та аналітичного «Фортепіанна творчість Ду Мінсіна: жанрово-стильвий та виконавський аспекти» (Розділ 2 дис.), а також висновків, списку використаних джерел та додатків. Така побудова є обґрунтованою і дозволяє всебічно висвітлити об'єкт та предмет дослідження.

У «Вступі» чітко окреслено наукову проблему, обґрунтовано вибір теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну, практичну значущість та методологічні засади роботи. Особливо відзначимо високий рівень наукової обізнаності дисертантки, яка вільно орієнтується у сучасному музикознавчому дискурсі, спираючись на напрацювання провідних українських і зарубіжних дослідників.

Перший розділ дисертації Цінь Юйхан є концептуальною основою всього дослідження, оскільки дозволяє простежити не лише біографічну канву, але й глибинну взаємозалежність між життєвим досвідом композитора та його творчими пріоритетами. Дисертантка реалізує міждисциплінарний підхід, поєднуючи біографічний, історико-культурний та феноменологічний методи, що особливо яскраво проявляється у структурі й логіці викладу матеріалу. Авторка виважено й послідовно реконструює життєвий шлях Ду Мінсіна, спираючись на широке коло джерел, у тому числі китайською мовою. Важливо підкреслити, що Цінь Юйхан не обмежується лінійним викладом фактів, а пропонує осмислену реконструкцію життєтворчості композитора з урахуванням ідеологічного тиску епохи, що додає глибини науковому аналізу.

У підрозділі 1.1. «Походження. Сім'я. Дитинство» важливим науковим здобутком є введення в науковий обіг маловідомих фактів із життя Ду Мінсіна, що дозволяє не лише конкретизувати його життєпис, але й окреслити перші імпульси музичного покликання. Цінь Юйхан аргументовано демонструє, як вплив традиційної китайської культури, з одного боку, і процеси модернізації країни, з іншого, формували художнє чуття юного композитора.

У наступних підрозділах авторка простежує, як фортепіано поступово набуває для композитора статусу не лише основного інструмента, а й творчого простору, де народжувалися ідеї, що пізніше втілювались в оркестрових полотнах. У підрозділі 1.2. «Початок самостійного життя. Перша музична освіта» дослідниця глибоко аналізує чинники, які зумовили фахову орієнтацію Ду Мінсіна, а в підрозділі 1.3. «Старт музичної кар'єри, робота у консерваторії. Виступи на “Празькій весні”» акцентує увагу на його викладацькій діяльності, яку авторка розглядає не як паралельну, а як інтегровану складову композиторської кар'єри.

Особливу увагу привертає вміння авторки розкрити внутрішню еволюцію мислення молодого композитора, який у своїх учнівських творах (Етюд, Варіації, «Танець Лотоса») поєднував принципи академічного письма з пошуками власної національної ідентичності. Окремо підкреслимо, що підрозділ 1.4. «Навчання композиції. Московська консерваторія» є не лише інформативним, а й концептуально значущим для загальної логіки дисертаційного дослідження. Він фіксує точку відліку для майбутньої еволюції митця, позначаючи контекст і ґрунт, на якому проростає його стильова самобутність. Авторці вдалося уникнути схематичності та надмірної описовості, натомість вона подає глибоко осмислений аналіз із залученням широкого культурно-історичного і музикознавчого контексту.

Значущим внеском є також введення періодизації творчості Ду Мінсіна, яка базується дисертанткою не лише на хронологічних орієнтирах, але й на світоглядних трансформаціях митця у відповідь на суспільно-політичні виклики доби (зокрема культурну революцію, ідеологічний тиск, цензуру): період формування особистості (1928–1949), період становлення професіоналізму (1949–1976), період творчої зрілості (1977–до сьогодні) (с. 126 дис.). Такий підхід дозволяє висвітлити глибину особистісної драми та внутрішнього спротиву композитора, що органічно відбилися у його музиці.

Цінь Юйхан вміло демонструє, як фортепіано стало не лише головним інструментом, а ключовим модусом мислення Ду Мінсіна — своєрідною лабораторією, в якій вироблялися фактурні й темброві рішення майбутніх оркестрових творів. Це положення вдало обґрунтоване прикладами з практики композитора, а також історичними паралелями, зокрема з творчим методом Л. Бетховена «який намагався відобразити в музиці конфліктність, втілюючи його спочатку у фортепіанному звучанні, а лише потім – перетворюючи на оркестрову партитуру» (с. 70 дис.)).

Другий розділ дисертаційної роботи – «Фортепіанна творчість Ду Мінсіна: жанрово-стильовий та виконавський аспекти» – демонструє високий аналітичний рівень осмислення піаністичного доробку композитора та є концептуальною віссю дослідження. У межах розділу авторка здійснює всебічний аналіз сольних фортепіанних творів та концертів для фортепіано з оркестром, приділяючи увагу їх стилістичній динаміці, образній палітрі, технічним складнощам та інтерпретаційній значущості у широкому культурному контексті.

У підрозділі 2.1. «Сольний фортепіанний доробок» цінним є наголос на гармонійному поєднанні європейських фортепіанних традицій з елементами китайського національного мелосу, що дозволяє трактувати творчість Ду Мінсіна як унікальне явище інтеркультурного синтезу. Особливої уваги заслуговує аналіз мініатюр та циклів, таких як «Танець Лотоса», «Нове століття», Токата, де авторка виявляє як технічні, так і семантичні особливості творів, розкриваючи їхній глибокий педагогічний та художній потенціал.

Підрозділ 2.2. «Чотири Концерти для фортепіано з оркестром» присвячено вивченню чотирьох фортепіанних концертів, які, на думку

дослідниці, репрезентують вершину творчого шляху композитора. Аналіз концертів №1–4 дозволив Цінь Юйхан прослідкувати еволюцію художнього мислення митця — від тонально-мелодійної виразності до філософськи узагальнених форм. Змістовним є спостереження про діалог фортепіанного і оркестрового мислення композитора, який демонструє не лише технічну, а й світоглядну єдність його музичної мови.

Отже, другий розділ свідчить про високу ступінь наукової зрілості, здатність до інтеграції музикознавчих, культурологічних і виконавських методологій, що забезпечує глибину та переконливість зроблених висновків.

Загальні висновки дисертації Цінь Юйхан є логічним підсумком масштабного й комплексного наукового дослідження, у якому розкрито фортепіанну творчість Ду Мінсін в аспекті поступової трансформації його творчого світогляду. Авторка демонструє високий рівень узагальнення, здатність до концептуального осмислення музичного матеріалу, а також чітко виокремлює головні результати, отримані в процесі роботи, відповідно до поставлених завдань.

Практична значущість дисертаційної роботи Цінь Юйхан полягає, передусім, у всебічному осмисленні й науковому опрацюванні феномену фортепіанної творчості Ду Мінсін — малодослідженої ділянки у вітчизняному та світовому музикознавстві. Запропонований аналіз має прикладне значення для широкого кола фахівців — виконавців, педагогів і науковців, які працюють у сфері інтерпретації музики XX–XXI століть. Дослідження може бути безпосередньо використане у виконавській практиці: систематизований розгляд жанрово-стильових та техніко-виразових особливостей творів Ду Мінсін (як сольних, так і концертних) забезпечує виконавців необхідним контекстом для глибшого розуміння змісту та стилістичних орієнтирів його фортепіанної музики. Також, матеріали дисертації можуть бути включені до навчальних програм фахової підготовки піаністів, зокрема в аспекті розширення репертуарного поля китайської академічної музики XX століття.

Додатки до дисертації Цінь Юйхан мають не лише ілюстративну функцію, а й розкривають значущу емпіричну складову: вони доповнюють основні положення, надаючи тексту аргументованості й поглиблення.

Узагальнюючи, зазначимо, що дисертація вирізняється багатовимірним підходом: від реконструкції життєвих обставин митця до інтерпретації художньо-стильових доміант його фортепіанного письма. Важливою перевагою є органічне поєднання біографічного, культурно-історичного й феноменологічного підходів, що дозволило авторці уникнути поверхових висновків і досягти цілісного бачення творчої індивідуальності Ду Мінсін.

Високо оцінюючи результати дисертаційного дослідження Цінь Юйхан, водночас доцільно звернути увагу на окремі зауваження, що сприятимуть більш об'єктивній і повній оцінці роботи. Зокрема:

1. У тексті роботи трапляються технічні огріхи — зокрема, пропущені слова або присутні зайві літери. Тож доцільно рекомендувати більше уваги приділяти редагуванню тексту.

2. Формулювання однієї з дослідницьких задач на с. 30 («розглянути жанрово-стильовий та виконавський аспект сольних фортепіанних творів та концертів для фортепіано з оркестром Ду Мінсіна») не зовсім коректне, оскільки має описовий, а не результативний характер. Доцільніше було б використати дієслова аналітичного плану – наприклад, «проаналізувати», «виокремити», «охарактеризувати», – адже виконання задачі передбачає конкретний підсумок, який має бути зафіксований у висновках.

Втім, наведені зауваження носять рекомендаційний характер і не мають істотного впливу на зміст, структурну цілісність та аргументацію дисертаційного дослідження.

У процесі ознайомлення та аналізу тексту роботи у опонента виникли також уточнювальні запитання:

1. Які перспективи подальшого вивчення спадщини Ду Мінсіна вбачає авторка, зокрема, у контексті сучасної композиторської школи Китаю та педагогічної практики?

2. У чому, на думку дослідниці, полягає відмінність між ранніми та пізніми фортепіанними творами Ду Мінсіна з точки зору тембрової драматургії?

3. Чи можемо ми, з огляду на особисту та історичну драматургію життя митця, розглядати фортепіанну музику Ду Мінсіна як музичне свідчення епохи Культурної революції? Чи функціонують ці твори як художній «архів пам'яті» про пережите?

4. Яким чином оркестрове мислення композитора проявляється в фактурі його сольних фортепіанних композицій?

Зазначені запитання спрямовані на глибше осмислення матеріалу і не впливають на високу оцінку дисертації Цінь Юйхан, виконаної на належному науково-теоретичному рівні. Таким чином, дисертація має високий рівень прикладного потенціалу в теоретичній, виконавській, освітній та дослідницькій площинах, а її положення й висновки є релевантними потребам сучасного музикознавства та мистецької педагогіки. Текст дослідження та його концепція логічно побудовані, не викликають суттєвих зауважень. За актуальністю, обсягом проведених досліджень, теоретичним і науково-практичним значенням, висновками, сформульованими у дисертації, а також їх новизною дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Анотація стисло і сконцентровано передає основні положення праці. Наукові результати дослідження Цінь Юйхан, висвітлені у 3 наукових публікаціях опублікованих у спеціалізованих фахових наукових виданнях категорії «Б», затверджених МОН України за напрямом «мистецтвознавство» і наукових доповідях представлених на міжнародних конференціях, що свідчить про значний рівень наукової роботи авторки. Порухів академічної доброчесності в роботі не виявлено.

У підсумку можна констатувати, що дисертаційне дослідження «Фортепіанна музика Ду Мінсіна в контексті еволюції його творчості» повною мірою відповідає вимогам МОН України до кваліфікаційних праць

на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а її авторка, Цінь Юйхан, заслуговує на отримання пошукуваного наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри фортепіано
Харківської державної академії культури

Олеся СТЕПАНОВА